

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 56749/5

בבית הדין הרבני האזורי אשקלון

לפני כבוד הדיינים:

הרב ישי בוכריס, הרב שמעון לביא, הרב דניאל כ"ץ

התובע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד סיגל עזרן שרעבני)

נגד

הנתבעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד איילת קריספל)

הנדון: ביטול הסכם גירושין שנעשה למראית עין

פסק הדין (נימוקים)

נסקור בקצרה את האירועים המוסכמים:

הצדדים נישאו כדת משה וישראל בי"א בטבת תשל"ה (25/12/74) ולהם שלושה ילדים בגירים. הבעל חקלאי, האישה מורה, ולאחר מכן מנהלת בית ספר.

בשנת תשנ"ז פתח הבעל תיק גירושין כנגד האישה. בסופו של דבר התיק הוקפא ללא דיונים לאחר שהצדדים דיווחו על חזרה לשלום בית.

בשנת תשס"ג פתחה האישה תיק גירושין כנגד הבעל. בכתב התביעה היא מפרטת אלימות פיזית ומילולית. בדיון שהתקיים בי"ט כסליו תשס"ד (14/12/2003) דיווחו הצדדים על אי קיום יחסי אישות תקופה ארוכה ועל חילופי קללות, אולם הביעו נכונות לפיוס. בעקבות כך נחתם הסכם שלום בית, והצדדים פנו ליחידת הסיוע להדרכה זוגית.

בכ"ו באייר תשס"ד (17/5/2004) התקיים דיון נוסף ובו התברר שהמצב נותר בעינו, כולל אי קיום יחסי אישות. באותו דיון הוסיפה האישה שבעלה בוגד בה, ואילו הוא הכחיש.

ביה"ד הפנה את הצדדים למגשרת לעריכת הסכם גירושין.

מצויים בתיק ביה"ד מספר פניות של האישה על כך שתהליך הגישור "תקוע" ונעצר לאחר פגישה אחת.

בי"ד בתמוז תשס"ו (10/7/2006) הגישו הצדדים הסכם גירושין, והוא אושר בביה"ד. שבוע לאחר מכן גם סודר גט לצדדים, ביום ב' באב תשס"ו (17/7/2006).

בדיון שנערך הופיעה גם המגשרת הגב' יעל רייס, דיווחה שזהו ההסכם שהוכן עבור בני הזוג שנתיים קודם, אך לא אושר עקב המחלוקת בין הצדדים, וכעת הם הסכימו לאשרו.

בהסכם נקבעה חלוקת רכוש, ועיקרה שהבית יועבר לאישה ואילו המשק והקרקות החקלאיות יועברו לבעל.

בפני ביה"ד תביעה לביטול ההסכם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ההסכם, כאמור, אושר בבית הדין, הצדדים הסכימו שעיקוב האישור נבע מחוסר הסכמה על החלוקה, דהיינו הבעל לא הסכים שהאישה תקבל את הבית והוא את המשק, ורק לאחר שהסכימה האישה לחתום על מסמך שהוגש לבית הדין בשלב הראיות ושיובא להלן שלפיו הסכם הגירושין נחתם למראית עין בלבד ונועד להברחת נושים הסכים הבעל לאשרו בבית הדין. גם האישה הסבירה שהסכימה לחתום על מסמך זה בבית, דהיינו, שההסכם שיאושר בביה"ד הינו למראית עין בלבד, משום שהובהר לה חד משמעית שאם לא תחתום לא יסכים הבעל לשעבר להגיש את ההסכם לאישור.

טענות הבעל לשעבר

ההסכם והגט שבעקבותיו נעשו לצורך סילוק מהנושים, משבר כלכלי שאירע באותה שנה בענף החקלאות גרם שנושים התדפקו על דלתות הבית, ובהסכמת הצדדים הוחלט שיעשו הסכם שלפיו הבית שייך לאישה, וכך יוכלו להבריח נושים מהבית. בני הזוג חזרו לאחר מכן לבית וחיו יחד עוד מספר שנים כבני זוג לכל דבר.

בנוסף לטענות הבעל כי הם חזרו מיד לאחר הגט להתגורר ביחד הציג הבעל מסמך שעליו חתמו הצדדים בתאריך 9/7/06, ערב מועד אישור ההסכם נשוא הדיון בביה"ד, ובו נאמר לאחר הכותרת הכוללת "הסכם זיכרון דברים", שמות הצדדים ומספרי הזהות שלהם:

למען הרגעת הרוחות ושקט נפשי של ר' ורצונה יערך בבית הדין הרבני באשקלון הסכם גירושין וממון.

מטרת ההסכם לשמור על פרטיות שלום בית ולהרחיק נושים מפתחנו.

הסכם הגירושין והממון יישמר בדיסקרטיות ולא ישמש כראיה בבית משפט או בבית הדין ובמוסדות אחרים.

אנו החתומים מטה מסכימים ומודיעים שהסכם הגירושין והממון שייערך וייחתם בבית הדין הרבני האזורי באשקלון בטל ומבוטל מיסודו ולאחר חתימתו.

חתימות הצדדים.

בנוסף, צירף הבעל לשעבר הוכחות נוספות בעניין שהותם של הצדדים בבית אחד ובחדר אחד, וכן הוכחות בעניין יחסה של האישה אליו כאל בעלה במוסדות שונים ובהקשרים שונים. כמו כן, צורפה חקירת מל"ל שהראתה שהצדדים חיים בזוגיות ועל כן שללה מהבעל לשעבר זכויות כגרוש. צורפו גם תוכניות המעידות על כוונת הצדדים לבנות בית משותף במשק, כמו כן צורף תצהיר מיום 12/12/06 שבו מצהירה האישה שהבית שייך גם לבעל.

על כן הבעל לשעבר טוען שההסכם נעשה אך ורק למראית עין ואף אינו הוגן, שכן הבעל מוותר בו על חלק משמעותי מנכסיו ללא סיבה של ממש, ויש לבטלו ולחלק את הרכוש כמקובל על פי חוק.

טענות האישה

ההסכם נעשה מתוך תהליך גירושין, כפי שתואר בפתיחת דברינו. מדובר בתהליך ארוך ומשמעותי שכלל פתיחת תיקים משני הצדדים, טענות של ממש זה כנגד זה, ותהליך גישור ארוך שבסופו של תהליך גובש הסכם שאושר בבית הדין, כשהמגשרת נוכחת בדיון.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הבעל לשעבר אמנם חזר בסמוך לגט למגורים בבית המשותף, אך זאת מחמת תחושת רחמים שהיו לה על הבעל שנותר ללא דיור ועקב בקשת הילדים, וגם אז חיו הצדדים ביחידות נפרדות.

לאחר מכן הייתה תקופה שהבעל לשעבר היה מטופל ורגוע, ושרר סוג של "שלום בית", והחלה יוזמה של בניית בית במשק מתוך כוונה לעבור לשם ולשקם את הבית, ואז התברר לה שהבעל שרוי בחובות כבדים, והתוכנית התבטלה.

החתימה על השטר שאוזכר בטענות הבעל אכן הייתה, אך היא נבעה לטענתה ממצב של איומים ומרצון להשלים את ההליך כשהיא מבינה שרק חתימה כזו תאפשר את אישור ההסכם.

לדבריה, ההסכם אינו מקפח היות שהמשק שנותר לבעל לשעבר שווה הון רב.

עדות העד

הבן ש' העיד בבית הדין.

הוא תיאר מציאות של יחסים קשים ואלימים בין הוריו. לדבריו, משבר כלכלי הביא להנעת ההליך של ההסכם והגירושין. לדבריו, הוא יזם את ההסכם החתום שנועד להרגיע את אביו שהתנגד כל הזמן לויתור על הבית.

לגבי המגורים המשותפים, היה קשה לעד לקבוע דבר ברור לגבי רמת השיתוף שבין הוריו.

נציין שהטענות הובאו בתמצות, נושאים נוספים עלו בדיונים ובכתבי הטענות וישנן מספר מחלוקות עובדתיות שבסופו של דבר אינן רלוונטיות לנידון דידן. על כן ביה"ד התמקד בהצגת עיקרי הטענות.

דיון והכרעה

נקדים מה הן הנחות היסוד של בית הדין.

ראשית, אין כל ספק שהגט שניתן אכן היה גט כשר כדת משה וישראל. בביה"ד באשקלון ככל ביה"ד רבני, מובהר לצדדים שהגט אינו קשור להסכם גירושין ולא ניתן לבטלו. למותר לציין שנוכח הודאת הצדדים בדיונים שהתקיימו ביניהם יחסי אישות סודר להם גט נוסף לחומרא.

לעניין ההסכם, הנחת היסוד של ביה"ד שהסכם שאושר בביה"ד הרבני יש לו תוקף פסק דין, וכעיקרון לא ניתן לבטלו, בוודאי אמורים הדברים בהסכם שבו הייתה מעורבת מגשרת שהתייצבה בביה"ד, וגם נעשתה חלוקה של הרכוש, בית לצד אחד ומשק וקרקעות לצד שני, אף כי קשה לקבוע עד כמה הייתה חלוקה זו מדויקת ומאוזנת, מכל מקום אינה חריגה באופן בולט.

גם אם נקבל את טענות הבעל לשעבר שהצדדים חזרו לחיות יחד לכל דבר אין זה מהווה סיבה לביטול ההסכם, אלא אך ורק כסימן לכך שההסכם שאושר היה למראית עין בלבד ולא מתוך גמירות דעת.

הדבר היחיד שביה"ד מוצא צורך לדון בו הוא עניין השטר שנחתם על ידי הצדדים לפני הגירושין שבו נקבע שההסכם בטל ומבוטל ואינו אלא לצורך "הרגעה", ולפי דבריהם בבית הדין נחתם ההסכם לצורך סילוק נושים.

ברור לחלוטין שתנאי הכרחי לפי ההלכה לקיום הסכם הוא גמירות דעת של שני הצדדים, ואף החוק מכיר בכך.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

נקודת המוצא היא שהסכם שנחתם ואושר בביה"ד נעשה בגמירות דעת. טענה שלא היה זה המצב טעונה הוכחה רבתי.

יוצא מן הכלל מצב שבו שני הצדדים מציגים שטר של ממש שבו שניהם מצהירים כי ההסכם שיחתמו בעתיד הינו למראית עין בלבד, נעשה לצורך הברחת נושים ומבחינתם הוא בטל ומבוטל.

מציאות זו עדיפה על מסירת מודעא ואונס, כיוון שאת מסירת מודעא מבצע אחד מן הצדדים, כאשר הצד השני אינו מודע לכך, וערך את ההסכם בידיעה ברורה כי הוא מחייב.

שונה הדין כאשר שני הצדדים מסכימים שחתמו על מסמך זה בטרם יאושר ההסכם בביה"ד.

המסמך שעליו חתמו הצדדים זועק שההסכם שייחתם ויאושר בביה"ד הוא ללא גמירות דעת למחייב שבו ולהעברת הזכויות שבו, וכל מטרת הסכם למען הברחת נושים, והוא בטל ומבוטל מבחינתם.

ישנם מצבים שונים שבהם מכירים גם החוק וגם הפסיקה בחוסר גמירות דעת מצד אחד מן הגורמים, אולם נראה שמקרה דנן הוא הרבה יותר קיצוני, כיוון שחוסר גמירות הדעת מוכח לחלוטין וגם האישה שטוענת שחתמה על כך משום שהובהר לה שאם לא תחתום ההסכם לא יאושר מבהירה שזה היה תנאי הכרחי לאישור ההסכם, קרי, אין גמירות דעת לחלות ההסכם.

הטענות בדבר חזרת הבעל לבית בזמן כזה או אחר ותשובות האישה בעניין זה אינן רלוונטיות כלל, כיוון שאף אם נקבל שהבעל לא חזר כלל לבית המגורים ומיד עזב את הבית למשך זמן רב, עדיין ההסכם שאושר אינו מחייב, כיוון שקדם לו מסמך אחר המבהיר שמבחינת שני הצדדים ההסכם בטל ומבוטל והצדדים אינם מסכימים לחלוקת הרכוש שבו.

סוף דבר, ביה"ד קיבל את התביעה לביטול הסכם הגירושין.

ניתן לפרסם נימוקים אלו בהשמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום י"א בכסלו התשע"ח (29/11/2017).

הרב דניאל כ"ץ

הרב שמעון לביא

הרב ישי בוכריס